

Guide de l'étudiant en histoire moderne et contemporaine.

In de vorige aflevering van dit tijdschrift werd de aandacht getrokken op de belangrijke publikatie van P. Gérin : "Initiation à la documentation écrite contemporaine" (Liège, Gothier, 1970) en op het synthetisch overzicht van de Belgische historische produktie van de hand van Prof. R. Aubert in "Un quart de siècle de recherche historique en Belgique, 1944-1968" (Bruxelles, 1970). Thans dienen wij hier een studie te vermelden, die meer betrekking heeft op Frankrijk en die zowat halverwege op de opvattingen van voornoemde auteurs stoelt, namelijk : "Guide de l'étudiant en histoire moderne et contemporaine" (Paris, Presses Universitaires de France, 1971, 330 p.) door Pierre Guiral, René Pillarget en Maurice Agulhon.

Deze gids richt zich vooral tot wat men bij ons ongeveer kandidatuurstudenten zou kunnen noemen en draagt alle kenmerken vanden dien. Eerst worden enkele -brave- pedagogische wenken verstrekt in de zin van : "... on recommande aux étudiants de noter dès le début de leurs études l'ouvrage où ils ont pris tel ou tel renseignement et, si possible, la page exacte..." (p. 12), daarop volgt een korte en niet altijd diepgaande voorstelling van de nieuwste richtingen in het historisch bedrijf. Het hoofdbestanddeel ten slotte bestaat uit een min of meer uitvoerige opsomming van standaard- en/of referentiewerken, nu eens regionaal en nationaal, dan weer internationaal opgevat, over elk van deze richtingen.

Theoretisch beoogden de auteurs een weergave van de stand van zaken op wereldvlak te bieden, praktisch komt het neer op een gids over de Franse historiografie. Niemand kan het hen ten euvel duiden dat zij hun ambitieus doel niet tot een bevredigend einde hebben gebracht. Het vergt tegenwoordig reeds een moeilijk te realiseren krachttoer om de produktie op alle terreinen in één land bij te houden.

Zoals elk werk in teamverband voortgebracht, draagt ook deze studie duidelijk de sporen van een taakverdeling. Hoewel de auteurs

met een prijzenswaardige diskretie het zwijgen bewaren over hun aanbreng en hun belangstellingssferen, toch kan men zonder moeite vaststellen dat de verantwoordelijken voor de "Moderne Tijden" eerder belangstelling hadden voor economische en sociale geschiedenis, terwijl de opstellers van de sektor "Hedendaagse Geschiedenis" meer vertrouwd waren met de politieke en internationale verwickelingen. Het geheel zou daar niet het minst onder geleden hebben, ware het niet dat enkele onmisbare hulpmiddelen totaal ontbraken. Niet alleen lijdt de inhoudstafel aan een overdreven schraalheid, maar ook de namen- en zakenregisters bleven achterwege, stellig een onvergeeflijke leemte. Hieruit volgt immers dat een argeloze en haastige gebruiker op weg naar specialisatie, heel wat nuttige informatie over het hoofd zal zien. En voor een naslagwerk, bestemd voor studenten, mocht een heldere structuur wel als een hoofdvereiste gesteld worden. Zo telt het hoofdstuk "L'Histoire économique et sociale de l'époque contemporaine" niet minder dan een veertigtal "topics" die elk op hun beurt, al naargelang het onderwerp, nog dieper onderverdeeld worden. Hierin wegwijs geraken zonder richtingaanwijzer vergt een lange aanpassingstijd. Ook de noodzaak aan cross-referenties doet zich voortdurend voelen. Een paar voorbeelden ter illustratie. Men kan nu reeds voorspellen dat elke Nederlander met enige belangstelling voor Hedendaagse Geschiedenis, onderhavig werk met misprijzen van zich zal afschuiven. Het blijkt immers dat er over deze periode in Nederland niets vermeldenswaardig werd voortgebracht. Deze stemming nu kan overslaan als zijn speurzijn hem zal leiden naar het vorig tijdperk, naar de "Moderne Tijden" dus, waar hem tenminste een verwijzing naar de bibliografie van H. De Buck (p. 41) wacht. Nog op andere gebieden geldt dezelfde kritiek. Zo wordt in het deel "Moderne Tijden" een belangwekkende voorstelling gegeven van "L'étude des structures sociales" (pp. 145-155). Promotor Labrousse en enkele van zijn opponenten worden aldaar uitvoerig besproken. Dezelfde aangelegenheid komt uiteraard opnieuw voor in het deel "Hedendaagse". Hier moet de vorser het stellen met enkele lijntjes (p. 264).

Ook het commentaar en de appreciatie is soms zeer waardevol en dan weer erg mysterieus. Het werk van Luftalla (M.), "L'état stationnaire" (Paris, Gauthier-Villars, 1964) krijgt als vermelding: "pour étudiants avertis" (p. 254) zonder enige verklaring over de aard van de waarschuwing, terwijl een andere richting vertolkt door Besançon (A.): "Histoire et psychanalyse" (Revue Historique, 1964, pp. 237-249) wel de vereiste waardering toebedeeld wordt (p. 269).

De stand van informatie over het eigen land is natuurlijk de beste maatstaf om het waarachtig internationaal karakter te meten.

De oogst -voor wat de Hedendaagse periode dan betreft- is vanzelfsprekend karig, maar niet bepaald slecht te noemen. Hoogstens komen een tiental werken aan de eer. Aan Nederlandstalige titels hebben de auteurs zich niet gewaagd. Ook het "Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis" lijkt een onbekende. De verwijzing naar het rapport onder leiding van Prof. J.A. Van Houtte : "Un quart de siècle de recherche historique en Belgique" vergoedt echter veel. Zonder hier aan discriminatie te willen doen, hadden wij toch graag het standaardwerk van G. Jacquemyns over Langrand-Dumonceau opgenomen gezien, eerder dan een paar mindere goden. Als oriëntatie komt de jaarlijkse bibliografie in het "Belgische Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis" toch heel wat meer aangegeven voor dan de moeilijk hanteerbare en minder volledige "Bibliographie de la Belgique". Daarentegen pleit het voor de auteurs dat zij het "Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis" rangschikten onder de drie voornaamste historische tijdschriften van België naast de eerbiedwaardige "Revue d'Histoire Ecclésiastique" en de "Revue Belge de Philologie et d'Histoire" !

Als besluit zou men kunnen zeggen dat men blijvend kan twisten over de opportuniteit van dergelijk opzet. Ongetwijfeld komen de nieuwe richtingen in het wetenschappelijk onderzoek op een meer exhaustieve wijze aan het woord in reeksen als "Nouvelle Clio", "Collection U" en afgeleiden, en "Regards sur l'Histoire". Daartegenover staat hier dat elke specialist en aankomende specialist, ondanks zijn ergernis over de grote leemten, ergens dankbaar zal blijven omwille van de confrontatie met de andere studierichtingen. Ook dat behoort tot de noodzakelijke hygiëne van het historisch onderzoek. Al bij al werkt de spannende konkurrentiestrijd tussen de P.U.F., Armand Colin en SEDES erg inspirerend.

R. VAN EENOO.